

Облік і оподаткування

УДК 657.421

Ярова Любов Григорівна

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри управління та адміністрування
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького*

Яровая Любовь Григорьевна

*кандидат экономических наук, доцент,
доцент кафедры управления и администрирования
Мелитопольский государственный педагогический университет
имени Богдана Хмельницкого*

Iarova Liubov

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Management and Administration
Bogdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University*

**БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ОПЕРАЦІЙНОЇ ОРЕНДИ
ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ**

**БУХГАЛТЕРСКИЙ УЧЕТ ОПЕРАЦИОННОЙ АРЕНДЫ
ОСНОВНЫХ СРЕДСТВ**

ACCOUNTING FOR OPERATING LEASES OF FIXED ASSETS

***Анотація.** Актуальність розвитку орендних відносин сьогодні в Україні обумовлена передусім значною питомою вагою морально застарілого устаткування, низькою ефективністю його використання та відсутністю забезпеченості запасними частинами. Оренда є альтернативою банківському кредитуванню та дієвим інструментом*

процесу ефективного оновлення основних засобів і технологій підприємств усіх напрямів економічної діяльності.

Метою дослідження є визначення та відображення в бухгалтерському обліку операційної оренди основних засобів.

Розглянуто зміст категорії «оренда», поданий у діючих законодавчих актах і нормативних положеннях. З'ясовано, що спільним у наведених трактуваннях є строкове і платне користування активами під час здійснення орендних операцій, визначення об'єктів оренди, фінансового лізингу, видів орендних операцій має відмінні риси. Розкрито особливості відображення орендних операцій на рахунках бухгалтерського обліку у орендодавця та орендаря.

Проведено аналіз наукових праць, публікацій та законодавчо-нормативної бази та паралель між нормативними актами бухгалтерського обліку та податковим законодавством з обліку операційної оренди основних засобів.

Результати дослідження надали можливість розглянути та систематизувати особливості обліку операційної оренди основних засобів.

Автором узагальнено та охарактеризовано поняття операційної оренди, як оренди, що передбачає передачу орендарю об'єкта оренди на певний термін за плату з подальшим поверненням даного об'єкта орендодавцю.

Ключові слова: *основні засоби, операційна оренда, орендні операції, лізинг, договір оренди, орендна плата, дохід.*

Анотація. *Актуальность развития арендных отношений сегодня в Украине обусловлена, прежде всего, значительным удельным весом морально устаревшего оборудования, низкой эффективностью его использования и отсутствием обеспеченности запасными частями. Аренда является альтернативой банковскому кредитованию действенным*

инструментом эффективного процесса обновления основных средств и технологий предприятий всех направлений экономической деятельности.

Целью исследования является определение и отражение в бухгалтерском учете операционной аренды основных средств.

Рассмотрено содержание категории "аренда", поданное в действующих законодательных актах и нормативных положениях. Выяснено, что общим в приведенных трактовках является срочное и платное пользование активами при осуществлении арендных операций, определение объектов аренды, финансового лизинга, видов арендных операций имеет отличительные черты. Раскрыты особенности отражения арендных операций на счетах бухгалтерского учета у арендатора и арендодателя.

Проведен анализ научных трудов, публикаций и законодательно-нормативной базы и параллель между нормативными актами бухгалтерского учета и налоговым законодательством по учету операционной аренды основных средств.

Ключевые слова: *основные средства, операционная аренда, арендные операции, лизинг, договор аренды, арендная плата, доход.*

Summary. *The relevance of rental relations development in Ukraine today is due, foremost, to the significant share of obsolete equipment, low efficiency of its use and spare parts absence. Leasing is an alternative to bank lending and an advantageous tool for the effective process of fixed assets and enterprises technologies updating in all areas of economic activity.*

The purpose of the research is the definition and reflection of fixed assets operating leases in accounting.

The content of the "lease" category, filed in the current legislative acts and regulations, is considered. It was found that the common in the above interpretations is the urgent and paid use of assets in the implementation of rental

operations, the definition of rental objects, financial leasing, types of rental operations has distinctive features. The features of rental operations reflection on the accounts of the lessee and lessor are disclosed.

The analysis of scientific works, publications, legislative and regulatory framework, the parallel between regulatory accounting and tax legislation on accounting for operating leases of fixed assets is conducted.

Key words: *fixed assets, operating leases, leasing operations, leasing, lease agreement, rent, income.*

Постановка проблеми. Становлення ринкових відносин в Україні обумовило появу та розвиток нових економічних інструментів, які суб'єкти господарювання використовують для підвищення ефективності своєї діяльності, саме таким інструментом стали орендні операції.

Розвиток матеріально-технічної бази виробництва потребує значних інвестиційних ресурсів, і у разі тимчасового браку власних коштів і сучасних засобів праці, підприємства для оновлення необоротних активів можуть скористатися поширеним у світі методом фінансування - орендою.

Актуальність розвитку орендних відносин сьогодні в Україні обумовлена передусім значною питомою вагою морально застарілого устаткування, низькою ефективністю його використання та відсутністю забезпеченості запасними частинами. Оренда є альтернативою банківському кредитуванню та дієвим інструментом процесу ефективного оновлення основних засобів і технологій підприємств усіх напрямів економічної діяльності. Не дивлячись на те, що орендні операції набувають інтенсивного поширення, питання організації обліку орендованих основних засобів у відповідності до вимог оптимізації оперативності та достовірності надання інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень, до тепер залишаються не вирішеними і у зв'язку з цим дослідження організації

та обліку орендних операцій на підприємстві набуває особливо важливого значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми обліку орендних операцій на підприємствах досліджують в працях: Л.М. Братчук [1], Н.В. Головченко [2], Н.В. Ніколенко [3], І.О. Головка[4], та інші вітчизняні та зарубіжні науковці. Науковці мають різні погляди на тлумачення поняття «оренда основних засобів».

Л.М. Братчук визначає оренду як регульований договором спосіб реалізації відносин власності між орендодавцем і орендарем, що проявляються як функція формування матеріальних факторів виробництва та як господарська операція з приводу розподілу прав володіння, користування і розпорядження необоротними активами в обмін на орендну плату» [1, с. 9].

Н.В. Головченко вважає, що оренда представляє собою господарський процес, який включає сукупність орендних операцій, що виникають у зв'язку з наданням (прийняттям) у тимчасову експлуатацію необоротних матеріальних та нематеріальних активів. При цьому орендними операціями є господарські операції з надання або прийняття у тимчасову експлуатацію об'єктів оренди, розрахунків між орендарем та орендодавцем, повернення об'єкту оренди наприкінці її терміну [2, с. 6].

Н.В. Ніколенко відзначає наявність різноманітних тлумачень та підходів науковців щодо визначення сутності поняття «оренда», сформульованих на основі недосконалої правової бази і пропонує класифікацію оренди для цілей фінансового обліку за сьома класифікаційними ознаками: обсяг обслуговування орендованого активу; характер об'єкта оренди; умови придбання активу; тип орендних платежів; строк оренди; придбання та споживання орендарем протягом строку оренди більш ніж несуттєвої частини орендованого активу; схема розподілу орендних платежів [3, с. 7].

В роботі Головка І.О. розкрито нормативні передумови здійснення орендних операцій та їх сутнісні характеристики [4, с. 134].

Огляд наукових праць дозволив констатувати, що питання, які пов'язані з методикою обліку операційної оренди основних засобів, залишаються у дискусійній площині і потребують подальшого вивчення, що і обумовило мету дослідження.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є визначення та відображення в бухгалтерському обліку операційної оренди основних засобів.

Виклад основного матеріалу. Орендні відносини є одними з найбільш поширених відносин, які виникають між суб'єктами підприємницької діяльності. Договір оренди являє собою різновид договору майнового найму.

За договором найму (оренди) згідно ст. 759 ЦКУ наймодавець (орендодавець) передає або зобов'язується передати наймачеві (орендарю) майно у користування за плату на певний строк [5].

За договором майнового найму відчуження об'єкта найму не відбувається, від наймодавця (орендодавця) до наймачеві (орендареві) переходить лише право тимчасового користування, при цьому право власності на здане в найм майно залишається у наймодавця.

Пунктом 4 П(С)БО-14 оренда визначена як угода, за якою орендар набуває права користування необоротним активом за плату протягом погодженого з орендодавцем строку. Операційна оренда визначена як оренда інша, ніж фінансова [6].

Проаналізувавши визначення фінансової оренди, поняття операційної можна сформулювати таким чином: операційна оренда - це оренда, що передбачає передачу орендарю об'єкта оренди на певний термін за плату з подальшим поверненням даного об'єкта орендодавцю. Договір операційної оренди не повинен передбачати передачу права власності орендарю на

орендований об'єкт після закінчення терміну оренди або права орендаря на придбання об'єкта оренди за ціною нижче його справедливої вартості на дату придбання.

Підпунктом 14.1.97 п. 14.1 ст. 14 ПКУ визначено, що лізингова (орендна) операція - це господарська операція (крім операцій з фрахтування (чартеру) морських суден та інших транспортних засобів) фізичної чи юридичної особи (орендодавця), що передбачає надання основних засобів у користування іншим фізичним чи юридичним особам (орендарям) за плату та на визначений строк [7].

Оперативний лізинг (оренда) визначена як господарська операція, що передбачає передачу орендарю майна, придбаного або виготовленого орендодавцем на умовах інших, ніж передбачаються фінансовим лізингом (орендою).

Лізинг (оренда) вважається фінансовим, якщо лізинговий (орендний) договір містить одну з таких умов:

- об'єкт лізингу передається на строк, протягом якого амортизується не менше 75% його первісної вартості, а орендар зобов'язаний придбати об'єкт лізингу у власність протягом строку дії лізингового договору або в момент його закінчення за ціною, визначеною у такому лізинговому договорі;
- балансова (залишкова) вартість об'єкта лізингу на момент закінчення дії лізингового договору, передбаченого таким договором, становить не більш як 25 % первісної вартості ціни такого об'єкта лізингу, що діє на початок строку дії лізингового договору;
- сума лізингових (орендних) платежів з початку строку оренди дорівнює первісній вартості об'єкта лізингу або перевищує її;
- майно, яке передається у фінансовий лізинг, виготовлене за замовленням лізингоотримувача (орендаря) та після закінчення дії лізингового договору не може бути використаним іншими особами,

крім лізингоотримувача (орендаря), виходячи з його технологічних та якісних характеристик.

Відповідно до визначення поняття «фінансовий лізинг (оренда)» незалежно від того, чи відноситься лізингова операція до фінансового лізингу чи ні, платник податку має право при укладенні договору визначити таку операцію як оперативний лізинг без права подальшої зміни статусу такої операції до закінчення дії такого договору.

Таким чином, для суміщення понять операційної оренди в бухгалтерському обліку та оперативної у податковому необхідно, щоб договір оренди відповідав вимогам визначення операційної оренди згідно з П(С)БО-14 - у назві договору повинно бути зазначено, що договір оперативного лізингу (оренди), а в тексті має бути застереження, що статус даного договору не може бути змінено до закінчення терміну його дії [6]. Таке суміщення дозволить спростити облік господарських операцій за договором оренди в бухгалтерському та податковому обліку для орендодавця та орендаря.

Облік у орендодавця.

Порядок бухгалтерського обліку операційної оренди у орендодавця регламентований п. 16 - 18 П(С)БО-14 [6]. Вартість переданого в операційну оренду об'єкта необоротних активів залишається на балансі орендодавця, який і продовжує нараховувати амортизацію.

Доходи, що отримуються орендодавцем від операцій з оренди необоротних активів, визнаються іншими операційними доходами (п. 7 П(С)БО-15) [8] і відображаються за кредитом субрахунку 713 «Дохід від операційної оренди активів», а в разі, якщо надання в оренду майна є основною діяльністю підприємства, то отриманий дохід відображається за кредитом субрахунку 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг» [9]. Такий порядок відображення доходів рекомендований п. 3.3. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності, затверджених

наказом Мінфіну від 28.03.2013 р. № 433 [10] (див. також лист Мінфіну від 22.09.2010 р. № 31-34020-20-27/25329) [11].

При цьому витрати орендодавця, пов'язані з укладенням договору оренди (юридичні послуги, комісійні винагороди - якщо такі були), відносяться до витрат поточного періоду, визнаються іншими операційними витратами орендодавця і відображаються за дебетом субрахунку 949 «Інші витрати операційної діяльності».

Якщо надання активів в оренду є основним видом діяльності орендодавця, то витрати, понесені ним у процесі власної господарської діяльності, обліковуються на рахунку 23 «Виробництво».

Згідно з розділом III ПКУ об'єкт оподаткування податком на прибуток розраховується на підставі даних бухгалтерського обліку шляхом коригування фінансового результату до оподаткування, визначеного у фінансовій звітності, на різниці, які збільшують або зменшують фінансовий результат до оподаткування, згідно з положеннями Кодексу. Механізм коригування (збільшення або зменшення) фінансового результату до оподаткування (прибутку або збитку), відображеного у фінансовій звітності на різниці, визначений ст. 138, 139, 140, 141 розділу III ПКУ [7]. Оскільки ПКУ не передбачено коригування отриманих доходів та проведених витрат з оренди, то в податковому обліку такі операції відображаються на підставі бухгалтерських даних.

У податковому обліку передача активів в оперативну оренду не відображається і податкові зобов'язання з ПДВ при передачі об'єкта в оренду згідно з п. п. 196.1.2 п. 196.1 ст. 196 ПКУ також не виникають [7].

Дохід орендодавця збільшується на суму нарахованого лізингового платежу за наслідками податкового періоду, в якому здійснюється таке нарахування. Тобто нараховуються та відображаються у складі доходів лише суми платежів (нарахувань), які відповідно до договору припадають на звітний податковий період. Лізингові (орендні) платежі є об'єктом для

нарахування ПДВ за ставкою 20 %, а податкові зобов'язання виникають у загальному порядку за першою подією. Роз'яснення з цього питання наведено також у листі ДПАУ від 02.06.2011 р. № 15382/7/16-1517-10 [12].

Розглянемо порядок відображення передачі в оренду об'єкта основних засобів - будівлю вартістю 480000 грн. Орендна плата становить 7200 грн. (у тому числі ПДВ - 1200 грн.). Використання майна для оренди не є основною діяльністю підприємства (таблиця 1).

Таблиця 1

Облік орендних операцій у орендодавця

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
	Дт	Кт	
Передано об'єкт основних засобів в оренду	103/1	103	480000
Нарахована орендна плата	361	713	7200
Нараховані податкові зобов'язання з ПДВ	713	641	1 200
Відображено понесені витрати з оренди	949	631 377 685	4800
Отримано оплату за оренду	311	361	7200

Джерело: складено на основі [9]

Згідно п. 188.1 ст. 188 ПКУ база оподаткування операцій з постачання товарів/послуг визначається виходячи з їх договірної (контрактної) вартості. Відповідно до абз. 2 п. 188.1 ст. 188 ПКУ база оподаткування ПДВ операцій з постачання товарів/послуг не може бути нижчою за ціну придбання таких товарів/послуг, база оподаткування операцій з постачання самостійно виготовлених товарів / послуг не може бути нижчою за звичайні ціни, а база оподаткування операцій з постачання необоротних активів не може бути нижчою за балансову (залишкову) вартість за даними бухгалтерського обліку, яка склалася на початок звітного (податкового) періоду, протягом якого здійснюються такі операції - виходячи зі звичайної ціни), за винятком товарів (послуг), ціни на які підлягають державному регулюванню; газу, що постачається для потреб населення [7].

При цьому згідно з п. п. 14.1.71 п. 14.1 ст. 14 ПКУ звичайна ціна - це ціна товарів (робіт, послуг), визначена сторонами договору, якщо інше не встановлено ПКУ. Якщо не доведено зворотне, вважається, що така звичайна ціна відповідає рівню ринкових цін. В цьому пункті також наведено правила визначення звичайної ціни при продажу товарів (послуг) за цінами регульовані державою, продажу на аукціонах, примусових продажів, продажу по форвардних або ф'ючерсних контрактах, а також при укладанні угод, які вимагають обов'язкової професійної оцінки [7].

ДФС в ІПК від 05.04.2018 р. № 1443/6/99-99-15-03-02-15/ІПК повідомляє, що норми ПКУ (не враховуючи норму для окремих (специфічних) видів операцій):

- визначають, що база оподаткування ПДВ операцій постачання самостійно виготовлених товарів / послуг не може бути нижчою за звичайні ціни, які відповідають ринковим;
- встановлюють ряд обов'язкових умов відповідності ціни поставки (договірної ціни) ринковою ціною, одним з яких є володіння сторонами достатньою інформацією про ціни, які склалися на ринку ідентичних (а за їх відсутності - однорідних) товарів (робіт, послуг) у порівнянних економічних (комерційних) умовах;
- передбачають можливість доведення невідповідності рівню ринкових цін договірної ціни [13].

На цій підставі в листі робиться висновок про те, що в розумінні норм ПКУ звичайною ціною для здійснення розрахунку бази оподаткування ПДВ операцій з поставки самостійно виготовлених товарів/послуг є ціна, визначена зацікавленими сторонами в цивільно-правовому договорі, яка в свою чергу повинна відповідати ринковій ціні (що склалася на ринку товарів/послуг).

За умовами договору орендна плата становить 4320 грн., у тому числі ПДВ - 720 грн. Для орендодавця здача майна в оренду є основним видом діяльності (таблиця 2).

Таблиця 2

Облік орендних операцій у орендодавця

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
	Дт	Кт	
Передано об'єкт основних засобів в оренду	103/1	103	480000
Нарахована орендна плата	361	703	4320
Нараховано суму податкових зобов'язань з ПДВ, визначену виходячи з договірної ціни	703	641	720
Списано собівартість оренди (сума умовна)	903	23	2400
Отримано оплату за оренду	311	361	4320

Джерело: складено на основі [9]

Облік у орендаря.

Порядок бухгалтерського обліку операційної оренди в орендаря визначено п. 8 і 9 П (С)БО-14 [6]. Виходячи з норм даних пунктів об'єкт операційної оренди відображається орендарем на позабалансовому рахунку 01 «Орендовані необоротні активи» за вартістю, зазначеною в договорі оренди. Належна за користування об'єктом операційної оренди плата визнається витратами звітного періоду з урахуванням способу одержання економічних вигод, пов'язаних з використанням об'єкта операційної оренди. Тобто орендна плата відноситься в орендаря на рахунки обліку витрат у залежності від того, де використовуються орендовані необоротні активи: основне виробництво, якщо орендується обладнання для цього виробництва; адміністративні витрати, якщо орендується офіс і т. д.

Вартість об'єкта основних засобів, отриманого в оперативну оренду, у податковому обліку орендаря не відображається. Витрати орендаря на операційну оренду включаються до складу витрат залежно від того, де використовуються орендовані необоротні активи.

При віднесенні сум ПДВ до складу податкового кредиту слід керуватися п. 198.3 ст. 198 ПКУ. Податковий кредит звітного періоду

визначається виходячи з договірної (контрактної) вартості товарів/послуг [7].

Розглянемо на прикладі облік орендних операцій у орендаря. За умовами договору орендна плата становить 4320 грн., у тому числі ПДВ - 720 грн. (таблиця 3).

Таблиця 3

Облік орендних операцій у орендаря

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
	Дт	Кт	
Зараховано на позабалансовий рахунок об'єкт, отриманий в операційну оренду	01	-	480000
Перераховано суму орендної плати	371	311	4320
Відображено суму податкового кредиту з ПДВ	641	644	720
Відображено вартість оренди на підставі акта	23 91 92 93	631	3600
Відображено суму податкових розрахунків за податковим кредитом з ПДВ	644	631	720

Джерело: складено на основі [9]

З припиненням договору орендар повертає об'єкт оренди орендодавцю. Якщо за час оренди у орендаря не було витрат на поліпшення орендованого майна або всі понесені витрати враховані ним у складі витрат звітного періоду та їх відшкодування договором оренди не передбачено, повернення здійснюється наступним чином:

- у бухгалтерському обліку об'єкт оренди відображається по кредиту забалансового рахунка 01 «Орендовані необоротні активи»;
- у податковому обліку операція з повернення не відображається ні в орендаря, ні в орендодавця.

Порядок повернення залежить від умов договору оренди якщо витрати на модернізацію капіталізовані в бухгалтерському обліку (оприбутковано об'єкт інших основних засобів на рахунку 117) та створено об'єкт основних засобів у податковому обліку.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Підсумовуючи, необхідно зауважити, що на сьогодні операційна оренда є одним із альтернативних методів оновлення техніко-технологічної бази підприємства. Однак орендні відносини та облік орендних операцій потребують удосконалення на законодавчому рівні.

Наведені основні етапи відображення операцій оренди в обліку відповідно до національного законодавства дозволяють розглянути основні методологічні принципи формування в бухгалтерському та податковому обліку інформації про операційну оренду.

Перспективою подальших досліджень є відображення в обліку витрат на поліпшення (ремонт) орендованих об'єктів.

Література

1. Братчук Л.М. Облік орендних операцій в сільськогосподарських підприємствах: Автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.06.04 / Л.М. Братчук ; Нац. наук. центр «Ін-т аграр. Економіки» УААН. К., 2005. 21 с.
2. Головченко Н. В. Організація і методика обліку орендних операцій : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09 / Н. В. Головченко; Нац. акад. статистики, обліку та аудиту. К., 2011. 18 с.
3. Ніколенко Н.В. Облік та аналіз орендних операцій на підприємствах торгівлі: автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09 / Н.В. Ніколенко; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. Київ, 2015. 22 с.
4. Головка І.О. Теоретичні аспекти визначення сутності орендних операцій в роздрібній торгівлі // Наук. вісник Херсонського держ. університету. Випуск 6. Ч. 2., 2014. С. 133-136. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_06/100.pdf
5. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15/page>

6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 «Оренда», затверджено наказом Міністерства фінансів України від 28.07.2000 р. № 181. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0487-00>.
7. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 "Дохід" затверджено наказом Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р., № 290: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/z0860-99>
9. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>
10. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності, затверджених наказом Мінфіну від 28.03.2013 р. № 433. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13/conv>
11. Лист Міністерства фінансів України від 22.09.2010 № 31-34020-20-27/25329. «На запит щодо деяких питань з бухгалтерського обліку». URL: http://195.78.68.18/minfin/control/uk/publish/article?art_id=274648&cat_id=34931
12. Лист ДПАУ від 02.06.2011 р. №15382/7/16-1517-10 «Про обкладення ПДВ передачі в оренду нежитлового приміщення». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1538837-11/sp:max100>
13. Індивідуальна податкова консультація ДФС «Про оподаткування ПДВ від 05.04.2018 р. № 1443/6/99-99-15-03-02-15/ПК. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/PK1175?ed=2018_04_05&an=15

References

1. Bratchuk L.M. *Oblik orendnykh operacij v siljsjkoghospodarsjkykh pidpryjemstvakh: Avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk: 08.06.04 / L.M.*

- Bratchuk ; Nac. nauk. centr «In-t aghrar. Ekonomiky» UAAN. K., 2005. 21 s.
2. Gholovchenko N. V. Orghanizacija i metodyka obliku orendnykh operacij : avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk : 08.00.09 / N. V. Gholovchenko; Nac. akad. statystyky, obliku ta audytu. K., 2011. 18 s.
 3. Nikolenko N.V. Oblik ta analiz orendnykh operacij na pidprijemstvakh torghivli: avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk : 08.00.09 / N.V. Nikolenko; Kyjiv. nac. torgh.-ekon. un-t. Kyjiv, 2015. 22 s.
 4. Gholovko I.O. Teoretychni aspekty vyznachennja sutnosti orendnykh operacij v rozdribnij torghivli // Nauk. visnyk Khersonsjkogho derzh. universytetu - Vypusk 6. Ch. 2., 2014. S. 133-136. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_06/100.pdf.
 5. Cyviljnyj kodeks Ukrainy vid 16.01.2003 # 435-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15/page>.
 6. Polozhennja (standart) bukhghaltersjkogho obliku 14 «Orenda», zatverdzheno nakazom Ministerstva finansiv Ukrainy vid 28.07.2000 r. # 181. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0487-00>.
 7. Podatkovyj kodeks Ukrainy vid 02.12.2010 r. # 2755-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
 8. Polozhennja (standart) bukhghaltersjkogho obliku 15 "Dokhid" zatverdzheno nakazom Ministerstva finansiv Ukrainy vid 29.11.1999 r., # 290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/z0860-99>
 9. Instrukcija pro zastosuvannja Planu rakhunkiv bukhghaltersjkogho obliku aktyviv, kapitalu, zobov'jazanj i ghospodarsjkykh operacij pidprijemstv i orghanizacij, zatverdzhena nakazom Ministerstva finansiv Ukrainy vid 30.11.1999 r. # 291. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>.
 10. Metodychni rekomendaciji shhodo zapovnennja form finansovoji zvitnosti, zatverdzhenykh nakazom Minfinu vid 28.03.2013 r. # 433. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13/conv>

11. Lyst Ministerstva finansiv Ukrainy vid 22.09.2010 # 31-34020-20-27/25329. «Na zapyt shhodo dejakych pytanj z bukhghaltersjkojho obliku». URL:
http://195.78.68.18/minfin/control/uk/publish/article?art_id=274648&cat_id=34931
12. Lyst DPAU vid 02.06.2011 r. #15382/7/16-1517-10 «Pro obkladennja PDV peredachi v orendu nezhytlovogho prymishhennja». URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1538837-11/sp:max100>
13. Indyvidualjna podatkovaja konsuljtacija DFS «Pro opodatkovannja PDV vid 05.04.2018 r. # 1443/6/99-99-15-03-02-15/IPK. URL:
https://ips.ligazakon.net/document/view/PK1175?ed=2018_04_05&an=15